

FİNANSAL EĞİTİM ULUSAL STRATEJİSİ OLUŞUMUNDA ÖZEL SİGORTA SEKTÖRÜNE YÖNELİK EĞİTİMLERDE ÖNEM TAŞIYAN MAKRO ANALİZLER

G. Şebnem URALCAN*

Özet

Küresel ekonomik krizler, dünyada finansal eğitim ve bilişsel farkındalık bağlamındaki çalışmaları ve örgütlenmeleri artırmaktadır. Türkiye de bu akıma uyum göstererek uluslar arası örgütlere üye olmuş, finansal eğitimde ulusal strateji oluşturmaya yönelmiştir. Yatırımlarının yetersizliği nedeniyle ülkemizde gereken önemin verilmediği sigorta sektörünün, potansiyel kapasitesi göz önünde bulundurulduğu takdirde ulusal strateji içinde en çok önem verilmesi gereken finans kurumu olduğu anlaşılacaktır. Ayrıca, finans kurumlarının bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Sadece fonların yönetimiyle ilgili finansal eğitim, hedeflere ulaşmaya yetmeyecektir. Stratejilerin, finans kurumlarının yapısal, kültürel sorunlarının çözümünü ve fon tesisinin sağlıklı bir şekilde artmasını sağlayacak kapsamda olması gerekir. Bununla beraber, geleneksel eğitim yöntemleriyle bu oluşumun gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Küresel bağlamda bir bütünlük sağlaması gereken bu stratejilerin temelinde bilgi çağı eğitim yaklaşımının yer alması yaşamsal önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, Eğitim, Farkındalık, Finansal Eğitim Ulusal Stratejisi

Macro Analysis Which Are Important For Trainings For Private Insurance Sector In The Formation Of The National Strategy For Financial Education

Abstract

Global economic crises tend to boost studies on, and organizations for, financial education and cognitive awareness around the world. In line with this tendency, Turkey has sought for memberships to various international organizations and started to formulate a national strategy for financial education. Given the potential capacities of the insurance sector, which fails to attract interest due to lack of sufficient funds, the insurance sector is clearly the financial sector that deserves the most attention in this strategy. Moreover, all financial sectors must be addressed as a whole. A financial education that deals only with the management of funds will not be enough to accomplish goals. Strategies should be able to eliminate structural and cultural problems of financial institutions and provide a sound increase in the formation of funds. However, such a formulation is not possible via traditional education methods. It is vitally important that these strategies, which should be integrated globally, are carried out through the educational approaches of the information age.

Keywords: Insurance, Education, Awareness, National Strategy for Financial Education

* Öğretim Görevlisi Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi MYO, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, İstanbul.

GİRİŞ

Son zamanlarda yaşanan ekonomik krizler, finansal eğitimin ve farkındalığın önemini artırmış, geniş tabanlı bir katılımı amaca yönelik küresel örgütler tesis edilmiştir. Ülkemizin bu örgütlere üye olması, bu amaca yönelik faaliyetlere önem verildiğini göstermektedir (TCMB, 2011).

Finansal eğitim ve bilişsel farkındalıkla ilgili çalışmaların sadece fon yönetimi kapsamında ele alınması amaçlara ulaşmaya yetmez. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde değişik gelişme düzeyine sahip finans kurumlarının temelindeki sorunlar giderilmedikçe; fonların tesisiyle ilgili alt yapı güncelleştirilmedikçe; bireylerin ve kuruluşların fon tesisindeki yükümlülükleri, yetkileri ve menfaatleriyle ilgili bilinçleri geliştirilmedikçe; bu amaçla yapılacak eğitimin kalitesi, bilgi çağı insanına ve teknolojisine uyum sağlamadıkça; çalışmaların hedeflere varması mümkün değildir. Ülkemizde ‘Finansal Eğitim Ulusal Stratejisi’ kapsamında ele alınacak çalışmalarda, finans kurumlarının ve bu kurumların işlevsel etkinliklerinin tümüyle ele alınması ve bilgi çağı eğitim yaklaşımı içinde bilişsel farkındalığı artıracak eğitsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi bir zorunluluktur. Bu kapsamda bir çalışma bir makalenin hacmini aşacağından, bu makalede, sadece, yatırımlara aktarılan fonlar içinde önemli payı olan özel sigorta kuruluşları ve işlevleriyle ilgili finansal eğitim ve bilişsel farkındalık üzerinde durulacaktır.

Sigorta yöntemiyle risklerin yönetilmesi, ekonominin korunması ve büyütülmesi kavramları ve bu kavramlarla ilgili işlevler, bu işlevlerin işlerliğinin sağlanması vb konular, ülkelerin kendi sorunları olmakla birlikte günümüzde her alanda görülen domino etkisi nedeniyle, aynı zamanda tüm dünyanın sosyo-ekonomik ve politik yapısını etkileyen konular haline gelmiştir. Yaratılanların ve çevrenin ekonomik kayıplardan korunması bilincinin geliştirilmesi, refah düzeyinin yükseltilmesi, sosyo-ekonomik ve politik istikrarın sağlanması, bu tür finansal konularla ilgili bilgilere ulaşma ve çağdaş eğitimleri hayata geçirme dünya toplumunun sorunu olmuştur. Bu sorunların çözümüyle ilgili en önemli finans kurumu ve risk yönetim kuruluşu olan sigorta kuruluşları riskleri küresel boyutta dağıtarak, sorunların çözümünü de küreselleştirmiştir. Bu nedenle tesis edilen birçok kamu ve/veya özel sektör kuruluşu, riskin gerçekleşmesinden doğan ekonomik kayıpların dağıtılmasını sağladığı gibi, sistemin küresel bazda işleyebilmesi için tüm dünyada ortak kullanılan standartlar, yasal düzenlemeler geliştirmiştir (Hazine Sigortacılık 2011; TSRŞB 2011a).

Son yıllarda ülkemizde, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü, Sigorta Denetleme Kurulu, Türk Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB), Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM), çeşitli sivil toplum örgütleri gibi kurum ve kuruluşlarca yapılan çalışmalarla, alt yapı eksiklikleri büyük bir oranda giderilmiş, AB ile entegrasyon sağlanmış, ancak, direkt prim üretiminde önemli artış sağlanamamıştır. Üretimin artırılmayışındaki en önemli etken, sigorta işlevleriyle ilgili bilincin toplumda gelişmemiş olmasıdır. Başka bir deyişle, sigorta üretiminin yaygınlaştırılmamasının temelinde sigorta ve işlevleriyle ilgili eğitim, bilgi ve

bilişsel farkındalığın yetersiz oluşu yatmaktadır. Üretimin beklenen düzeye ulaşmaması, yatırıma yönlendirilen fonların yetersizliğini etkilemektedir.

Bu çalışmada bir finans kurumu olarak sosyo-ekonomik yapı üzerinde hayati önemde etkileri olan sigorta sektörünün ülkemizdeki gelişimine katkıda bulunacak, gelecekte olması muhtemel tehditlerin önünü alabilecek, finansal eğitim ve bilişsel farkındalık stratejilerine destek bilgi sağlayacak araştırma sonuçları ve öneriler, somut bulgularla sunulacaktır.

I.FİNANSAL EĞİTİM VE FARKINDALIK ÖRGÜTLERİ

Dünya’da finansal eğitim ve farkındalık için tesis edilen kuruluşlardan ve konunun önemi nedeniyle bu kuruluşlara üye olan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) ve ülkemizde düzenlediği uluslar arası konferanstan burada bahsetmek gerekir. TCMB, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) nezdinde kurulan Finansal Eğitime Yönelik Uluslar Arası İşbirliği INFE’ye (International Network on Financial Education) üye olmuştur. 2009 yılında aynı başlık altında tesis edilen Finansal Eğitim Ulusal Stratejisi (National Strategy on Financial Education) alt grubuna üye olan 15 üyeden birisidir. TCMB, 2011 yılında kurulan Finansal Erişim (Financial Inclusion) alt çalışmalarına katılma, ve OECD nezdinde kurulan Tüketici Hakları Çalışma Grubu (Task Force on Financial Consumer Protection) üyeliği ile de bu yöndeki faaliyetlerde aktif ve etkin olmayı istemektedir (TCMB, 2011).

TCMB, 9 – 11 Mart 2011’de İstanbul’da bu amaca yönelik ‘Finansal Eğitim ve Finansal Farkındalık; Zorluklar, Fırsatlar ve Stratejiler’ konferansını düzenlemiştir (TCMB, 2011). Bu konferansta sunulan bildirilerde kapsamın salt fon yönetimine yönelik olduğu izlenimi ve sigorta sektörünün ağırlıklı olarak konferansta yer almamış olması bu makalenin çıkış noktası olmuştur.

II. SİGORTA SİSTEMİ

Sigorta sisteminde, firma ve/veya işletme sisteminin yanı sıra önemli büyüklükteki, alt ve ara örgütler sistemi de bu bütünün içinde yer alır. Ayrıca, yurt içi ve yurt dışı çevreler ve bu çevreler içinde bulunan, sigortalılar, potansiyel sigortalılar, rakipler, kamu ve ekonomi otoriteleri, yargı kurumları, hizmet sunan çeşitli kurum ve kuruluşlar da aynı bütünün (sistemin) içinde yer almaktadır. Dolayısıyla eğitimde değişimi ifade edebilecek ve üretimdeki artışı da sağlayabilecek boyuttaki stratejilerde eğitim tüm toplumu kurum ve kuruluşları kapsamalıdır. Stratejilere yönelik alt yapı hazırlandıktan sonra, bir yılın sigortacılık yılı olarak tanımlanıp, o yıl içinde ülke çapında ve ortadoğu, TİKA kapsamındaki devletlerde, etkin ve verimli tanıtım ve eğitim faaliyetleri yapılması finansal eğitim ve bilişsel farkındalık sağlama ve üretimi artırma yolunda çarpıcı ve dikkat çekici bir başlangıç olabilir.

III. SİGORTA FAALİYETLERİ ve İŞLEVLERİ

Ülkemizde "Finansal Eğitim Ulusal Stratejisi"nin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin ağırlık kazandığı günümüzde, finansal eğitim kavramı, sadece menkul kıymetlerin değerlendirilmesi ya da fon yönetiminin takibi türünde kısıtlı bir eğitim stratejisine indirgenmemelidir. Finansal eğitim ve farkındalık derken sadece fon yönetimiyle ilgili bilinçlendirme konu alınır, hedeflenene varmak mümkün olmayacaktır. Makro boyutta ve çağdaş bir ulusal eğitim stratejisi ile fonların tesisinin altında yatan tasarruf – yatırım – gelir ilişkisiyle ilgili bilişsel farkındalığın ve dolayısıyla sigorta tasarruflarının artırılması ve gelecekte oluşabilecek birçok finansal sorunun bugünden önünün alınması daha akılcı bir seçim olacaktır.

Toplumun sigortacılığın işlevleri konusunda bilinçlenmesi, sektörün daha üretken olmasına, sektörün üretkenliğinin artması ise, sigortacılık işlevlerinin daha çok işlerlik kazanmasına neden olur. Sigortacılık işlevlerinin işlerliği, toplumun refah düzeyini yükselttiği gibi, ekonomik kalkınma, gelişme ve büyüme sürecini hızlandırır, toplum ve ekonomiler için hayati önem taşıyan sosyo-ekonomik ve politik istikrarın sağlanmasına yardımcı olur. Konunun öneminin belirginleşmesi için sigortacılığı ve işlevlerini verilerle somutlaştırarak özetlemek gerekir.

Sigorta sektörü hizmet sektörü içinde yer alır. Hizmet, bir akitle belirlenen risklerin gerçekleşmesinden doğacak ekonomik kayıpların yasal ve teknik sınırlar içinde telafi edilmesidir. Sigorta üretimi, hizmet üretimidir. Soyut bir kavramı pazarlayıp satmak gerekir. Üstelik pazarlama ve satış üretimden önce gerçekleşir. Poliçeyi düzenlerken ortaya konan yasal ve teknik sınırların başta araçlar olmak üzere sistemdeki herkes tarafından bilinmesi özellikli önem taşır. Zira bu sınırlar çerçevesinde tarafların hakları ve yükümlülüğü poliçenin başlama tarih ve saatinde başlar, bitiş tarih ve saatinde biter (TSRŞB, 2011a). Poliçenin bitiş tarih ve saatinde hala ödenmemiş hasar varsa, bu hasar ödenip ibraname alınıncaya dek hizmet sürer. Bir yazılı akit olan poliçe üzerindeki teknik ve yasal sınırların bilinmemesi, eksik - yanlış düzenlenmesi, satıştan sonra gerçekleşecek tüm üretim sürecinde sorunlar yaşanmasına, yani defolu üretimlerin gerçekleşmesine, hasarların telafi edilememesine, sonuçta ekonomik kayıplara ve sigorta üretiminin azalmasına neden olur. Çağdaş finansal eğitim ve bilişsel farkındalığın kazandırılması kapsamında sadece bir 'Teklif Formu' ve 'Bilgilendirme Formu'nun işlevsel öneminin, sigorta sisteminin üst yönetiminden potansiyel sigortalıya dek kabullendirilmesi bile gelecekte sektöre yönelik tehditlerde önemli bir azalmaya neden olacaktır.

Sigorta bir risk yönetim türüdür. Alt sistemleriyle birlikte risk yöneticisi olan bu kurumlar aynı zamanda finans kurumudur. Sigorta, özellikleri, prensipleri ve sosyo-ekonomik işlevleri nedeniyle insanca yaşama standardıdır. Hayatın doğal akışı içinde gerçekleşen risklerden doğan finansal kayıpların yaratacağı ekonomik çöküntülerin etkisini dünya çapında aynı riske maruz ünitelere dağıtarak telafi ederken, yatırımlara aktarılan tasarruflarıyla da yeni yatırımların gerçekleşmesine katkıda bulunur. Böylece, riskin gerçekleşmesine bağlı ekonomik kayıp yaşayanlar,

hasardan önceki ekonomik güçlerine kavuşarak, standartlarında düşüş yaşamadan hayata devam edebilirler. Günümüzde sigortacılık, ekonomik gelişmenin bir koşulu ve ortak belirleyicisi olarak kabul görmüştür (Erederi, 2001: 34).

Sigorta güvencesi, girişimcinin cesaretini, sayısını, kredibilitmesini artırır. Yatırımlara yönlendirilen tasarrufları önemli düzeyde artırdığında para arzını da artırdığı için sermaye maliyetini yani faiz hadlerini düşürür, girişimcinin daha düşük maliyetle sermaye bulmasını sağlar. Girişimcinin risklere karşı kenara ayıracağı ve atıl bırakacağı güvence sermayesinin miktarını en aza indirerek, girişimcinin daha fazla sermayeyi yatırımlara yönlendirmesine olanak sağlar. Uluslar arası mal dolaşımını mümkün kılar, yatırımları ve istihdam olanaklarını artırdığı için, kişi başına gelirin artmasını, işsizliğin azalmasını sağlar. Kamu sosyal güvenlik kuruluşlarının yükünü azalttığı gibi, insanların ianelere muhtaç kalmadan, başkalarına yük olmadan, kendi risklerini yöneterek, yarınlarnı şekillendirmelerine yardımcı olur. Toplum, yaratılanları koruma ve risklerden korunma kültürüne sahip olur, başkalarına muhtaç olmayı istemez, kendisine el uzatılmadığından yakınmaz. Onurlu ve güvenli yaşama kültürüne sahip olur. Dolayısıyla, sigortacılığın geliştiği ülkelerdeki toplum yarınlarnı olan toplumlardır. Sigortacılığın gelişmediği ülkelerde ise, toplum yarınlarnı şekillendirecek cesarete ve finans gücüne, kredibiliteye sahip değildir. Bir gün varlıklı, diğer gün ianelere muhtaç, devlet desteği ile yaşamaya alışık, yaratıcılığı körelmiş, huzursuz ve mutsuz bir toplumdur. Topluma bu gerçekleri gösterebilmek, kabullendirebilmek gerekir.

IV.PRİMİN GELİR ELASTİKİYETİ ve MAKRO EKONOMİYLE İLİŞKİSİ

Ticaretin merkezi olan bölgelerde başlayan sigortacılığın tarihçesine bakıldığında, sigortacılığın gelişmediği bir ülkede ekonomik kalkınma, gelişme ve büyümenin gerçekleştiği görülmemektedir. Aksine, sigortacılığın prim üretimi gelişmesinin, GSMH gelişmesinden daha fazla olduğu ülkelerde mucize şeklinde adlandırılan – Japon mucizesi, Güney Afrika mucizesi, Tayvan mucizesi gibi - ekonomik kalkınma ve gelişmelerin olduğu gözlemlenmektedir. 1950’den bu yana kalkınan ve gelişen, büyüyen tüm ülkelerde primin gelir elastikiyeti olarak adlandırılan Prim/GSMH oranındaki değişimin prim lehine hızla büyüdüğü görülmektedir.

Buna birkaç örnek vermek gerekirse;

1950 yılında Prim/GSMH oranı %1,15 olan Japonya’da (SIGMA 1) bu oran 1999’da %11,1;

1960’ta Tayvan’da %0,4 (URALCAN, 2009, s.163) olan primin gelir elastikiyeti, 2009’da %16,8;

1960’ta Güney Kore’de %0,4 olan bu oran, 1999’da %11,3;

1950’de Finlandiya’da %1,68 olan bu oran, 2009’da %9,5 (SIGMA, 2) olmuştur.

Bu ülkelerde kişi başına prim tüketiminin, bazı yıllarda dünya sıralamasında birincilik de dahil ilk on içinde yer aldığı görülmektedir. Emeklilik fonları ise birçok ülkede GSMH'nin 1/3'inin üstündedir.

Ülkemizde ise Prim/GSMH oranının 50 yıllık gelişimi şöyledir:

1960'ta %0,5 ile 33 ülke arasında 31. sırada;

1970'te, %0,4 ile 45 ülke içinde 44. sırada;

1980'de %0,3 ile 52 ülke içinde 52. sırada;

1985'te %0,4 ile 46 ülke içinde 46. sırada;

1991'de %0,9 ile 52 ülke içinde 50. sırada;

1999'da %1,26 ile 84 ülke içinde 68. sırada;

2009'da ise, %1,3 ile yine 68. sırada yer almıştır. Bireysel Emeklilik Sistemi'nin GSMH içindeki payı ise %1,5 civarındadır. (Uralcan, 2011: 55 vd.)

Bu oranların anlamı, hane halkı tasarrufları içinde önemli bir düzeyde olması gereken sigorta tasarruflarının gerçekleşen payı, ülke yatırımlarında bir çarpan, hızlandırıcı etkisi yaratabilecek düzeyde değildir. Ülke ekonomisi sigorta tasarruflarından yeteri kadar yararlanamamaktadır. Aynı zamanda ülkede yaratılan varlıkların – insan da dahil – risklerin gerçekleşmesinden doğan ekonomik kaybı telafi edilememektedir. Ekonomide üretilenlerin kaybedilmesi, ekonomiyi kemirip tüketmektedir. Bu erozyon sosyo-ekonomik yaşamı, refah düzeyini, huzurlu yaşama şansını da tüketmektedir. Aynı zamanda yatırımlara yönlendirilecek fonlar da yeteri kadar olmadığı için, yatırımlar artırılmamakta, istihdam olanakları yaratılmamakta, işsizlik ve kişi başına gelir düşüklüğü ekonomide sorunlar yaratmaktadır. Finansal eğitim ve farkındalık eğitimi buralardan başlamalıdır.

Sigorta işlemleri dünya çapında işlemler olduğu için, Ödemeler Dengesini'de etkiler. Ülkemizde yurtdışından girişlerin azlığı ve yurtdışına çıkışların fazlalığı nedeniyle sigorta işlemlerinin Ödemeler Dengesindeki açıkları kapatmaya gereken katkısı da olamamaktadır (Duman,1990: 128-134).

Kısacası, sigorta işlemlerinin ve dolayısıyla yatırımlara yönlendirilen birikimlerinin azlığı, ekonomide yaratılanların korunamadığı, yeni yaratılacaklara da finans olanaklarının yaratılmadığı, yoksulluğun kaosundan çıkılamadığı, sosyo-ekonomik sorunların çözülemediği, insanca yaşama standardında ve refah düzeyinde istikrar sağlanamadığı anlamına gelmektedir. Yoksulluğun kaosundan çıkabilmek için toplumun sigorta bilincini geliştirecek boyutta sigorta eğitimini çağdaş yaklaşımla gerçekleştirebilmek gerekmektedir. Gerçek odur ki, kültür değişimi bağlamındaki bu toplumsal eğitim kolay değildir. Ancak, öğrenmenin önemini, sürekli olması gerekliliğini az çok kavramış olan günümüz insanı için bilgi çağı eğitim yaklaşımı ve günümüz teknolojisiyle kültürel değişim daha kolay olacaktır.

V. SİGORTA EĞİTİMİNDE BUGÜNKÜ DURUMUN ANALİZİ

Sigorta sektöründe ve ülkedeki eğitim kurumlarında geleneksel eğitim yöntemleri uygulanmaktadır. Geleneksel eğitim yaklaşımı halen ülkenin sigorta sektörü ve eğitim kurumlarında uygulanan eğitimde belli bilgileri aktarım-kavratma şeklindeki yaklaşımdır. Bireylerin, sadece çok kısıtlı bilgiler elde edebileceği belli

bir eğitim-öğretim sürecinden geçtikten sonra, bu sınırlı bilgilerin yeterli sayılması, eğitimin tamamlandığının düşünülmesi, mikro açıdan bireyler makro açıdan toplum için katastrofik bir durumdur. Bu bireyler ve onların içinde olduğu örgütler, sürekli yönlendirilme ve öğretilmeye muhtaçtır ve öyle kalacaklardır (Gelen, 2004: 3)

Bugünkü durumu somutlaştırmaya çalışırken tüm öğeleriyle sigorta sektörünü, toplumu (halkı), eğitim kurumlarını kamu otoritesini irdelemek ve tümünün arasındaki sinerjiyle bilişsel farkındalığı artırmanın yollarını yatay ve dikey entegrasyonda önermek gerekir düşüncesiyle bir durum (swot) analizi (SEGEM, Çalıştay, 2011: 18vd) ile ilgili sonuçları vererek konuya girilecektir. Finansal eğitimin, bilişsel farkındalığın artırılabilmesinde etkin olabilmesi için geniş bir katılım ve sinerjiyle ele alınması, analizin de geniş kapsamda yapılması gerekir. Bu analizde somutlaştırılan bilgiler, çok katılımlı arama konferansları, zihinsel-işsel bilgi ve deneyim derlemeleri, beyin fırtınası türünde geniş tabanlı tartışmalar, yazılı kaynak taramaları, çeşitli kesimlere uygulanan anket çalışmaları sonucunda SEGEM eğitim çalıştayında yapılan ve bizzat içinde bulunduğumuz çalışmalardan ve diğer konferans bildirimlerinden (TCMB, 2011; IFM, 2011; ICEF, 2011) elde edilen bilgilerdir.

A.GÜÇLÜ YÖNLER

- Makro ekonomik gelişmede bütünü oluşturan parçaların yaşamsal öneminin anlaşılması
- Ekonomik istikrarın öneminin anlaşılması
- Onlarca yıl süren istikrarsız ekonomik ve politik gelişmelerden sonra toplumda, finans kurumlarına güvenin ve ekonomik istikrarın sağlanabileceğine olan inancın oluşmaya başlaması
- Küresel rekabete girebilecek sigorta şirketlerinin ülkeye gelmesi,
- Kamu otoritesinde, sigorta sektöründe, eğitim kurumlarında ve YÖK'te, sigortacılıkla ilgili eğitim ve bilişsel farkındalığa önem verilmeğe başlanması
- Sigorta sektörünün gelişme ve büyüme trendine girmeye istekli olması
- Toplumun risklerden korunma ve varlıklarını koruma, yarınlarnı bugünden şekillendirebilme istek ve bilincinin artması yönünde olumlu gelişmeler gözlemlenmesi
- Son yıllardaki alt yapı çalışmaları neticesinde sektörün AB ile uyumlu bir yapıya kavuşması
- AB standartlarındaki mevzuat ve alt yapının, sistemi denetleme, ölçme ve değerlendirme olanaklarını artırması
- Bireysel Emeklilik Sistemi'nin sağlıklı bir alt yapıyla devreye girmesi ve kısa sürede benimsenmesi

- Yeni düzenlemelerle sigorta sisteminin alt ve ara sistemlerle birlikte bir bütün olarak kurumsallaşmaya yönlendirilmesi
- Nitelik ve nicelik açısından eğitimin istihdamla örtüşmesi gerekliliğinin farkına varılması
- Eğitim kurumlarının, öğretim elemanlarının, sigorta sektöründe değişimin gerekliliğine inanması
- Eğitim ve öğretimde küresel değişime uygun altyapı çalışmalarının başlaması, eğitimin sürekliliğinin kabullenilmesi

B. ZAYIF YÖNLER

- Toplumun sigortacılığın işlevlerinin bilincinde olmaması
- İşlevlerin gerçekleşmemesi nedeniyle sektörün ve refah düzeyinin yeterince gelişmemesi
- Sigorta sektörünün çevreye açılımının yetersiz olması, çevrenin beklentilerini, algısını, kültürünü hesaba katmaması
- Sektörün eğitim faaliyetlerinde yüzeysel eğitimlerle yetinmesi, entegre eğitim faaliyetlerine girişmemesi
- Sektörün eğitim kurumlarıyla sinerji yaratmanın gerekliliğine inanmaya yeni başlaması ve üniversite-sektör işbirliği süreçlerinin henüz yetersiz olması
- Sektörün dokümantasyon merkezi, kütüphane, yazılı kaynak, atölye, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ve sanal uygulama alanlarının yok denecek düzeyde yetersiz olması
- Sistemin öğelerinin (alt ve ara sistemler) kurumsallaşmaya yeni başlaması, iletişim ve etkileşimin yetersiz olması
- Sektörde, yerel yönetimler, meslek odaları, eğitim kurumları gibi kuruluşlarla ortak proje üretmeye yönelik sinerji gerekliliğinin farkedilmemesi
- Eğitim kurum ve kuruluşlarındaki sorunların sektör tarafından bilinmemesi ve gözardı edilmesi
- Müfredat programlarının ve içeriklerin sektör beklentilerinden uzak olması
- Bilgi teknolojilerindeki değişimlerin hızına uyum sağlamada zorluk yaşanması
- Yarı zamanlı öğretim görevlilerinin, akademik ve mesleki danışmanlık hizmetlerine ağırlık verememesi
- Akademik personel yetiştirme programlarında sigortacılığa gereken düzeyde yer verilmemesi, dolayısıyla, konuyla ilgili yayın, makale ve projelendirme çalışmalarının yetersiz olması
- Stajların etkinliğini azaltan sorunların çokluğu

C. FIRSATLAR

- Kârlılıkların azalması nedeniyle satış ve pazarlama alanlarında değişim gerekliliğinin anlaşılması
- Sektörde uzmanlaşmış personel istihdam etme gereksiniminin artması
- Dağıtım kanalı ve aracılık hizmeti veren kuruluşların hizmet kalitesini yükseltme isteği
- Sigortacılık eğitimleriyle ilgili farkındalığın artması
- Türkiye’de genç nüfusun yoğunluğu
- Uzaktan eğitim modellerinin Türkiye’de yaygınlaşmaya başlaması
- Meslek kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin üniversitelerle işbirliğine yönelmesi
- Türkiye’nin Bologna Süreci’nin içinde olması, İKMEP ve TYYÇ gibi çalışmaların artması
- Yönetmelik ve akademik araştırmalarda sektörün üniversitelerle çalışma taleplerinin hareketlenmesi
- Farklı kesimlerin ortak bilinç ve görüş birliği oluşturmaya yanaşması
- Birçok bilim dalında eğitim almış kişilerin istihdam edilebilme olanağının olması dolayısıyla potansiyel iş gücü adaylarının yüksek olması
- Üretim yapılmamış alanlarda boş kapasitenin (potansiyel üretim kapasitesinin) yüksek olması

D. TEHDİTLER

- Kaliteli işgücüne sahip olamayan sektörün üretimini artıramaması
- Sektörün alt yapısını düzenlemesine rağmen finans piyasalarında istenilen düzeyde paya sahip olamaması
- Ülkede doğal afetler gibi kümül risklerin gerçekleşmesinden doğacak katastrofik hasarların yükünün ülke ekonomisi üzerinde kalması
- Ülke ekonomisindeki ekonomik kayıpların, gelecek üzerindeki sosyo-ekonomik baskılarının önünün alınamaması
- Sektörün rekabet gücünün fiyat rekabetine odaklanması, rekabette farklılık yaratılamaması, kârlılığın azalmasının, nitelikli araçları ve iş arayanları sektörden uzaklaştırması
- Toplumun sigorta kültürünün gelişmemesi, sigortacılık işlevlerine işlerlik kazandırılmaması, ekonomiye gerekli katkının sağlanamaması
- Sektörün uzman eğitimi konusunda yabancı ülkelerdeki eğitim olanaklarına bağımlı kalması
- Akademik personel, materyal ve uygulama olanağı yetersizliğinin eğitimin kalitesini düşürmesi

- Akademisyen yetersizliğinin danışmanlık ve projelendirme çalışmalarını olumsuz etkilemesi
- Kısa vadede eğitimci ve yazılı materyal açığının giderilememesi durumunda, başarılı öğrencilerin sigortacılığı tercih etmemesi
- Eğitim-Öğretim kalitesinin temel bilgiler düzeyinde kalması

VI. HALEN UYGULANMAKTA OLAN SİGORTACILIK EĞİTİMLERİ

Ülkemizde sigortacılıkla ilgili eğitimlerin yapıldığı kurum ve kuruluşları iki başlık altında toplayabiliriz.

A. SEKTÖRDEKİ EĞİTİMLER

- Sigorta şirketlerinde iş başında eğitim
- Sigorta şirketlerinde aracı eğitimleri
- Elemanları yurtdışına ya da üniversitelerin çeşitli programlarına göndererek eğitme
- Yeni işe alınan elemanlara verilen tanıtıcı temel bilgiler eğitimi
- TSRŞB ve Milli Re'nin ortaklaşa kurdukları sektörün eğitim kurumu Türk Sigorta Eğitim Vakfı - TSEV tarafından verilen eğitimler
- Sektörün eğitim kurumu gibi görülmekle birlikte, kamu otoritesi Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nün de yönetiminde yer aldığı Sigortacılık Eğitim Merkezi – SEGEM eğitimleri

B. EĞİTİM YAKLAŞIMI, EĞİTİMCİ PROFİLİ, YAZILI KAYNAK ve DİĞER MATERYALLER

Türk sigorta sektörünün tümüne yakın kısmını satın alan yabancı ve küresel boyuttaki sigorta şirketlerinin eğitim stratejilerinde henüz bir değişiklik görülmemiştir. Sektörde uygulanan eğitimler geçmişten günümüze dek gelen geleneksel eğitim yöntemleri olup kazandırılmaya çalışılan bilgiler de aynı bilgilerdir. Oysa, kurum ve kuruluşlar, eğer yapa geldikleri eylemleri uygulamaya devam ediyorlarsa, öğrenme kısıtlı bir öğrenmedir. Bu öğrenmenin, oluşumuna eğitim görenin katkısı yoktur. Eğitim, başka güçlerin dayattığı koşullara en iyi şekilde nasıl tepki verilmesi gerektiğini öğrenmekten ibarettir. Bu eğitimde öğrenilenler eski alışkanlıklardır (Senge vd, 2004: 18). Oysa bilgi çağında, eğitimde, yaratıcılık ürünlerinin ortaya çıkmasını sağlayacak yöntemler önem kazanmıştır. Ünlü ekonomist W.Brian Arthur'un dediği gibi, *'bütün önemli yenilikler, çimizde derinlerde bir yerlerdeki bilginin yüzeye çıktığı kişisel bir yolculuktan doğarlar'* kollektif öğrenme sürecinde içsel bilgi, yetenek ve sezgilerin ortaya çıkması gerçek evrimdir. (Senge vd, 2004: 21)

Teknolojik ve yasal altyapı eksikliklerinin tamamlanmasının üretim artışının sağlanmasına yeteceği ile ilgili düşünce tarzı yanlıştır. Sigorta üretiminde toplumun

risklerden korunma ve sahip olunan varlıkları koruma kültürüne, alışkanlığına, bilincine sahip olması da en az teknik ve yasal altyapı kadar önemlidir. Üstelik teknik ve yasal altyapı kısa ve/veya orta sürede sağlanabilir; ancak toplumun, potansiyel sigortalının bulunduğu çevrelerin, ve örgütlerin kültürünü değiştirmek uzun zaman dilimlerini gerektiren bir süreçtir. Evrensel bir sorun olan gerçekleri görememek başarısızlığın temel nedenidir. Peter Senge, '*Şirket ölümlülüğü üzerine yapılan araştırmalar göstermektedir ki, çoğu Fortune 500 şirketinin birkaç idari kuşaktan daha fazla var kalamamasının sebebi kaynak kısıtları değil, karşı karşıya oldukları tehditleri ve değişme zorunluluğunu görememeleridir*' diyor (Senge vd, 2004: 38 vd). Dolayısıyla çağdaş eğitim yaklaşımı olmadıkça, sigorta sektörünün eğitim konusunda gösterdiği çabalar, beklentilerin gerçekleşmesine yetmeyecektir. Sektörün, eğitim kurumlarının ve kamu otoritelerinin bunu görmesi gerekmektedir.

Halen, birkaç şirket, yukarıda a ve b ve d şıklarında anılan eğitimler için 'akademi' ya da benzer adlarla kurulan bir departmanla eğitimlerini yürütmektedirler. Diğer şirketlerde ise 'Eğitim', 'Eğitim ve İK' gibi adlarla anılan departmanla eğitim faaliyetleri yürütülmektedir (ANKET 1; 2007; ve Sigorta Şirketleri web Sayfaları, Organizasyon Şemaları). Hangi adla olursa olsun, uygulanan eğitimin şekli geleneksel eğitimidir. Şirket bünyesinden ve/veya üniversite ya da danışmanlık bürolarından sağlanan eğitimci, kendi doğrularını eğitim görenlere dikte ettirmekte ve bunların uygulanmasının gerekliliğini pekiştirmektedir. Şirketler, eğitimcilerin hazırladıkları ders notlarını ya da kendilerine has ders notları geliştirerek eğitimlerinde bu notları ve yine şirket içi ürün ve faaliyetlerle ilgili diğer materyalleri kullanmaktadırlar. Daha çok şirketin ürünlerine, fiyatlandırma ve iş kabul politikalarına yönelik yapıdaki bu ders notları ve materyaller, çalışanlarda yaratıcılığı ortaya çıkarmaya, bilişsel farkındalığı artırmaya, kendini tanımasını sağlamaya elverişli yapıda değildir (ANKET 1; 2007).

Geleneksel eğitimde, eğitim alanlar, başkaları tarafından hazırlanan bu standart, dondurulmuş bilgileri almakta, uygulamada kullanmaları gerektiğini bilmekte, yeri geldiğinde de kullanmaktadırlar. Daha çok bir konserve bilgi mahiyetinde olan bu bilgilerin neleri kazandırdığı, neleri kaybettirdiği, rekabet gücü kazandırması için nasıl olması gerektiği bu tür eğitimlerde araştırılmaz; kendi kendine ortaya çıkması da mümkün değildir. Departmanlar arası (yatay) ve alt ve ara sistemlerle (dikey) bilgi akışının sürekliliğinin önemi, çevre faktörleriyle ilgili bilgi akışının mahiyeti ve gerekliliği, vb. konular üzerinde çalışanların akıl yürütmesi, karar vermesi, strateji üretmesi ve gerektiğinde bilginin alt kademelerden üste göçerilmesi (Koçel, 2005: 382, 438) mümkün değildir. Bu konuyu üst yönetim de araştırmamakta, rekabet gücünü rekabet alanı üstüne çıkaran, entelektüel sermayenin yaratıcılığını artıran çağdaş eğitim stratejilerinin önemini samimiyetle kabullenmemekte, çalışanların iş stratejileri (Ülgen ve Mirze, 2004 : 222 vd) üretmesine olanak sağlamamaktadır.

Yasal dayatmalar, geleneksel eğitimde görülen klişe eğitimler, belli bir oranda bilgi artışına katkı sağlayabilir. Ancak bu eğitimler, sosyo ekonomik hayata

katkısını artıracak motivasyonu sağlamaya yeterli değildir. Çoğu kez performans değerlendirmesi bağlamında yapılan sınavlarda kişi, dondurulmuş bilgileri ezberleyip, yazılı ya da elektronik ortamdaki test üzerinde doğru şıkkı işaretleyince eğitilmiş, kendini geliştirmiş sayılmaktadır. Oysa, Öğrenmek, söylenen, aktarılan bilgilerin davranış değişikliği ve performansta iyileşme yaratmasıdır (Barutçugil, 2002: 79).

Daha sonraki anket sonuçlarında da görüleceği gibi, finans kurumları içinde yer alan sigorta sektöründe, konuyla ilgili eğitim almış eğitimci sayısı ve yazılı kaynak çok azdır. Eğitimciler ya kendi insiyatiflerini kullanma yetkisine sahip değiller, ders notları kendilerine hazır verilmektedir ve yoğun bir içeriği kısa süre içinde aktarmak durumundadırlar; ya da eğitimin içeriği tamamen eğitimcinin kendi bilgileri çerçevesinde hazırlanmaktadır, bu içerik şirket stratejistleri tarafından bilinmemektedir. Eğitimcilerin amacı, eğitim görenlerin yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak, kendilerini geliştirmelerine destek olmak değildir. sınavlarda elektronik ortamda bulunan sorular içinden seçilen ya da bunların benzeri olan soruların belli bir puanı kazandıracak şekilde cevaplanmasını sağlamaktır.

C. EĞİTİM KURUMLARINDAKİ EĞİTİMLER

Ortaöğretimden itibaren sigortacılık eğitimlerinin verildiği kuruluşlar aşağıdaki gibidir.

- Ortaöğretim düzeyindeki eğitimler (Ticaret Meslek Liselerinde Pazarlama ve Perakendecilik bölümü adı altında Satış Elemanlığı, Sigortacılık, Emlak Komisyonculuğu bölümleri bulunmaktadır.)
- Ön lisans düzeyindeki eğitimler (İki yıllık Meslek Yüksek Okullarında Bankacılık ve Sigortacılık Programı)
- Lisans düzeyindeki eğitimler (Çeşitli fakültelerde, aktüerya, risk yönetimi, sigortacılık ve bankacılık bölümleri)
- Yüksek lisans düzeyindeki eğitimler (Dört adet aktüerya, bir adet sigortacılık yüksek lisans programı – SEGEM Çalıştay, 2011, Rapor Özetleri Kitabı: 93 vd)
- Doktora (Bir adet aktüerya doktora programı – SEGEM Çalıştay, 2011, Rapor Özetleri Kitabı: 93.vd)
- Üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerinde verdikleri sertifika eğitimleri
- Eğitimler arasında yer alan uygulamalı staj çalışmaları

D. EĞİTİM YAKLAŞIMI, EĞİTİMCİ PROFİLİ, YAZILI KAYNAK ve DİĞER MATERYALLER

Ortaöğretimde dersler çoğunlukla eğitim fakültelerinin çeşitli branşlarından mezun öğretmenler tarafından verilmektedir. Eğitim fakültelerinde sigortacılıkla ilgili bölüm ya da ders yoktur. Ticaret Meslek Liselerinde, Perakendecilik bölümü altındaki üç alt branştan birisi sigortacılıktır (MEB, 2011). Aynı sonuca, SEGEM'in eğitim çalıştayı bilgilerinde de rastlanmaktadır. Sigortacılık derslerini

verebilecek nitelikte öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin olmaması nedeniyle, başka bilim dallarında eğitim görmüş öğretmenler, zorunlu ders saatlerini doldurmak amacıyla, kendi kendilerine kıt kaynaklardan sigorta bilgileri edinerek dersleri işlemektedirler. Bu bilgilerin ne olduğu, nasıl hazırlandığı, nasıl işlendiği konusunda bir değerlendirme ölçütü bulunmadığı gibi konuyla ilgili kararlar dersi veren eğitimcinin tercihlerine, ilgisine, bilgisine ve yeteneğine kalmıştır. Üstelik bu okullardan mezun öğrencilere puan barajı konmadan, meslek yüksek okulları ön lisans programlarına kayıt olanağı tanınmaktadır (EĞİTİM, 2011).

Yükseköğretimde, halen faal, sigortacılık, ön lisans eğitimi veren 104 okul, lisans eğitimi veren 9 okul, yüksek lisans eğitimi veren 5 (4'ü aktüerya, biri sigortacılık) okul ve aktüerya üzerine doktora programı olan bir okul bulunmaktadır (SEGEM Çalıştay, 2011, Rapor Özetleri Kitabı: 93 vd). Açılan çok sayıdaki bu okullara akademisyen ya da eğitimci yetiştirme amacıyla alt yapısı tesis edilen sistematik ve bilimsel esaslı bir program yoktur. Örneğin, bankacılık doktorası yapılabilmekte ama sigortacılık doktorası yapılamamaktadır (bu makale yazılırken, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü'nün sigortacılık doktora programı açma iznini YÖK'ten aldığı öğrenilmiştir). Doktora programları için günümüze dek YÖK'ten izin alınmazken, günümüzde bu alanda profesör olmaması, gerekli şartların sağlanmasını engellemektedir. Doçentlik müracaatında başvurulacak disiplin seçmekte zorlanması, eserleri inceleyecek profesörlerin bulunamaması, anahtar kelimeler içinde bile ağaç oymacılığı, demir ferforje işleri varken bir sigorta kelimesinin bulunmaması (ÜAK, 2011a), akademisyen adaylarının neden bu alana ilgi göstermediklerini anlatmaya ve vehametinin boyutunu açıklamaya yetmektedir. Yeni bir gelişme olarak, Finans ve muhasebe alt bilim dalında finans ve muhasebenin ayrılması, finansın bağımsız kalması, doçentlik müracaatında kolaylık sağlayacaktır (ÜAK, 2011b)

Geleceğe yönelik, Öğretim Üyesi Yetiştirme Programları içine de sigortacılık alınmamıştır. Hatta YÖK, İKMEP (İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitimle Geliştirilmesi Projesi) programlarında, bilim dalı başlıkları altında alt başlık olarak bankacılık ve sigortacılığı almamıştır (İKMEP, 2011). Bologna Süreci (Bologna, 2011) çerçevesinde AB'nin bankacılık ve sigortacılığı işletme ana bilim dalı altında alması nedeniyle ülkemizde de yükseköğretim içinde işletme ana bilim dalı altında görülmektedir.

Üniversitelerde, yazılı kaynak geliştirme, derleme, çeviri yapma, materyaller hazırlamayla ilgili alt yapısı tesis edilmiş sistematik ve bilimsel bir süreç yoktur. Zira ana bilim ve alt bilim dalları içinde sigortacılıkla ilgili bir alan yoktur (ÜAK, 2011a).

Elektronik ortamdaki orta öğretim ve yüksek öğretim müfredat programlarında önemli sorunlar saptanmıştır. Çarpıcı olması nedeniyle aşırı rastlanan bir durumu burada vermekte yarar görmekteyiz. 2010 – 2011 öğretim yılında, ön lisans eğitimi yapan Meslek Yüksek Okulu Bankacılık ve Sigortacılık programlarında, sigortacılıkla ilgili temel bilgilerin, teknik işlemleri kapsayan derslerin olmadığı, beden eğitimi, güzel sanatlar gibi derslerle boşlukların

doldurulduğu, iki yıl süren dört dönem içinde sigortacılıkla ilgili ‘Sigorta İşlemleri Muhasebesi’ ya da buna benzer bir tek dersin işlendiği okulların sayısı oldukça fazladır. Sigortacılık İşlemleri Muhasebesi adlı 2 teorik, 2 uygulamalı, 4 kredilik dersin içeriği ise, ‘Temel kavramlar, Tekdüzen Hesap Planı, Aktif, Pasif, Kâr ve Zarar hesapları’ şeklinde belirtilmiştir (EMYO, 2011)

Sigortacılık temel bilgilerini almadan, hasar ve reasürans gibi oldukça teknik bilgi gerektiren derse giriş yapan müfredatlar vardır. Bu derslerde öğretim görevlisi olarak nitelik incelemesi, performans değerlemesi yapılmadan, olanaklar çerçevesinde, genellikle finans sektöründe ya da sigorta sektöründe çalışanlardan yararlanılmaktadır. Dersler, ağırlıklı olarak işletme, ekonomi, finans, istatistik, matematik, hukuk eğitimi almış akademisyenler ve sigorta sektörü çalışanları ya da aracıları olan acenteler, brokerler gibi farklı bilim dallarında eğitim almış kişiler tarafından işlenmektedir. Bu konuda en şanslı okulda bir veya iki sigortacılık konusunda eğitim almış eğitimci vardır (ANKET 2). Lisans ve lisans üstü eğitim kurumlarında da geleneksel eğitim yaklaşımı hakimdir.

Sigortacılık gibi hammaddesi, yardımcı maddesi istatistik, matematik, risk yönetimi, fon yönetimi, hasar yönetimi, yasal düzenlemeler gibi bilimsel önem taşıyan bu faaliyetlerle ilgili ciddi, tez, proje, araştırma – geliştirme faaliyetleri yok denecek düzeydedir. Sektörden, bilimsel çalışma projelerine yönelik sponsorluk önerileri bu tür araştırmaların yapılmasını sağlayacaktır.

Bilgi bankası ve dokümantasyon merkezi kurmaya yönelik bir çalışma yoktur. Sadece, son yıllarda geliştirilen ve Sigorta Bilgi Merkezi başlığı altında toplanan, bilgi teknolojileri bağlamında önemli projeler olan Tramer, Haymer, Hatmer, Sagmer sistemleri gelecekte araştırma ve geliştirme bazlı çalışmalara kaynak sağlayabilecektir (TSRŞB, 2001b). Milli Reasürans’ın kütüphanesi vardır. Spesifik konularda çevirileriyle değerlendirilebilecek ve büyük bir kitaplık olarak nitelenmesi daha doğru olan TSEV kütüphanesi de bu alanda hizmet vermektedir.

Ancak, örneğin 1887’de Boston’da kurulan salt sigortacılık kütüphanesi olan ve bu amaçla yoğun eğitsel faaliyetlerde bulunan (Insurance Library Association of Boston, Saval Insurance Education Center); 1917’de Lancaster Pennsylvania’da kurulan Horst Insurance Library; Climate Insurance Library, Munich Climate Insurance Initiative (MCII); Flood Insurance Library (FEMA) gibi bağımsız sigortacılık kütüphaneleri ve Münih Re, Swiss Re gibi kuruluşların, bilgi birikimleri, dokümantasyon zenginlikleri, araştırma ve geliştirme faaliyetleri göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizde bir kütüphane ya da dokümantasyon merkezinden bahsetmek zor olsa gerek. Ortak politikalar merkezi olarak bu sosyal sorumluluğu ve teknik zorunluluğu yüklenebilecek kuruluş ve/veya kuruluşların (SEGEM, TSRŞB, TSEV ya da hepsi birlikte) ortaya çıkması gerekmektedir.

VII. ÇEŞİTLİ ANKET SONUÇLARI

SEGEM, Çalıştay 2011 çalışması bünyesinde, moderatörlüğünü yaptığımız, Ön Lisans Grubu tarafından yapılan anketlerden elde edilen sonuçlardan bu çalışma için önem taşıyanlar aşağıdaki gibidir (ANKET 2)

Sigortacılık bölümleri olan okullarda ders veren eğitimcilere uygulanan anketin 'Hangi bilim dalıyla ilgili eğitim gördünüz' sorusuna 81 eğitimcinin verdiği cevaplar içinde 4'ü sigortacılık; 5'i bankacılık ve sigortacılık; 1'i bilgisayar mühendisliği; 6'sı hukuk; 47'si işletme, iktisadi ve idari bilimler, finans; 7'si matematik, istatistik, diğer fen bilimleri; 7'si mühendislik ve 4'ü diğer şikkını işaretlemişlerdir.

Sigortacılık alanında yetişmiş akademisyen sayısının yetersizliği için cevap veren 76 eğitimciden 64'ü ise, eğitimci sayısının yetersiz olduğunu kabul etmiştir. Sigortacılık alanında akademisyen yetişmesinin önünün kapalı olduğu ile ilgili önerme sorusunda cevap veren 76 eğitimcinin 58'i durumu onaylamıştır. Diğer sorularda da, mesleki yayınların, kaynakların yetersizliği, bu yetersizliğin, eğitimin kalitesini etkilediği yönünde cevaplar alınmıştır. Aynı zamanda eğitimler, eğitimciler ve kaynaklar konusunda sektör – eğitim kurumları birlikteliğinin zaruri olduğu yönünde çoğunluğun fikir birliği yapıldıkları görülmüştür.

Sektörle ilgili anketi cevaplandıran sektörde çalışanların, cinsiyet dağılımı 541 erkek, 1661 kadın şeklinde olup, 289'u sigortacılık eğitimi, 1893'ü diğer eğitimleri almışlardır. 1035'i lisans, 12'si doktora, 161'i yüksek lisans, 293'ü önlisans ve 697'si lise düzeyinde eğitimlidir. Sigortacılık Meslek Yüksek Okullarına, konferans türü etkinlik için gidenlerin sayısı 432 iken hiç gitmeyenlerin sayısı 1735, okutulan dersler hakkında bilgisi olmayanlar %60 oranındadır. Ayrıca, mezunlardan beklentilerde en önemli beceri olarak, çözüm üretebilir olması, kişiliğinin gelişmiş olması, uyumlu olması öncelikle istenmekte, bilgiler için temel bilgileri bilmiş olması yeterli görülmektedir. Bu da geleneksel eğitim değil, çağdaş eğitim yaklaşımının sektörün gereksinimlerini karşılama bağlamında daha uygun olacağını gösteren bir ölçüttür.

Sektörün ve eğitim kurumlarının ortak bir dokümantasyon merkezi oluşturmaları gerekir sorusuna 781 kişi kesinlikle katılıyorum, 691 kişi katılıyorum, 225 kişi kararsızım, 45 kişi katılmıyorum ve 36 kişi kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. 1472 kişinin ortak bir dokümantasyon merkezi istemesine karşılık, kararsızları hesaba katmazsak, 81 kişi öneriye olumsuz cevap vermiştir.

Sigortacılığın tanıtılması ve topluma sigortacılık bilincinin kazandırılmasında sigorta sektörü, devlet ve eğitim kurumlarının eşdeğer sorumlulukları vardır önermesine, 47 kesinlikle katılmıyorum, 42 katılmıyorum, 66 kararsızım, 649 katılıyorum, 874 kesinlikle katılıyorum cevabı verilmiştir. Kararsızları hesaba katmazsak, 89 olumsuz cevaba karşın, 1523 kişi her üç kesimin de bu konuda eşdeğer sorumluluk taşıdığını onaylamıştır.

Sigorta sektörünün eğitim kurumlarıyla ortak bir AR-GE merkezi alt yapısı tesis etmesi ve bilikte çalışması konusunda da toplam 61 kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabına karşın, kararsızlar hariç toplam 1563 katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabı alınmıştır. Ortak projeler geliştirmek amacıyla bir komite kurulması önerisine de 86 olumsuz, 1492 olumlu cevap alınmıştır. Bu

komitenin müfredat programlarının ve ders içeriklerinin hazırlanmasına, eğitmeni seçimine katkıda bulunması yine aynı oranda kabul görmüştür.

Sektörün, öğrencilerle, bilgi ve deneyimlerini paylaşacakları toplantılar düzenlemesi önermesine de, kararsızlar hariç, 62 olumsuz görüşe karşın, 1569 olumlu görüş alınmıştır.

Akademik çalışma sonuçlarının sektörle paylaşılması önerisine de, toplam 66 katılmayan görüşe karşın, 126 kararsız ve 1582 olumlu görüş alınmıştır.

Çalışanın sürekli eğitimine olanak sağlanması gerekliliği önerisi ise, 42 kesinlikle katılmıyorum, 43 katılmıyorum, 213 kararsız, 681 katılıyorum 799 kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplanmıştır. Kararsızlar dışında 85 olumsuz görüşe karşın, 1480 olumlu görüş vardır.

VIII. FİNANSAL EĞİTİMDE HEDEF KİTLE ve PAYDAŞLAR

Bilgi çağındaki değişimler, bilgi toplumunun karşılaşabileceği risklerde de farklılıklar yaratmıştır. Deprem, yanardağ patlamaları, tsunami gibi doğal afetlerdeki frekans ve şiddet artışları, çevre kirliliğinin getirdiği ürkütücü tablolar, anormal iklim değişiklikleri, nükleer riskler, genetikle ilgili çalışmalarda bilinmezlikler, bilgiyi elinde bulunduranların bu gücü kötüye kullanmasıyla ortaya çıkabilecek riskler, küresel boyutta domino etkisi yaratan ekonomik krizler sigorta faaliyetlerinin de önemini ve işlevlerini artırmıştır. Özellikle sürekli güçlendirilen denetleme sistemlerine rağmen sosyal amaçlara önem vermeyen kimi kurum ve kuruluşların neden olduğu ekonomik krizler, finans kurumlarında ve toplumda finansal eğitim ve farkındalığı artırmaya yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin gündeme gelmesine ve dünya ekonomi otoriteleri tarafından tesis edilen küresel kuruluşlarla bu faaliyetlerin desteklenmesine neden olmuştur. Denebilir ki, finans kurumlarında da eğitime verilen önem çok yönlü olarak artmış, mikro eğitim anlayışı yerine halkı, ekonomi otoritelerini, finans kurumlarını, eğitim kurumlarını, yerel yönetimleri, sivil toplum kuruluşlarını kapsayan, bilişsel farkındalıklarını artıran ve risk yönetimine katılımlarını sağlayan sürekli bir makro eğitim anlayışı başlamıştır (TCMB, 2011; IFM, 2011; ICEF, 2011 ve Çalıştay, 2011).

Finansal eğitim için, hedef kitlenin belirlenmesi, eğitmenin yetiştirilmesi, eğitimde kullanılması gereken kaynaklar ve materyallerin hazırlanması, eğitim konularının bilimsel bir sistematik içinde belirlenmesi önem taşımaktadır. Finansal eğitim ve bilişsel farkındalık ulusal stratejisinde hedef kitle, tüm birey, kurum ve kuruluşları, kamu otoritesiyle birlikte toplumu kapsamalıdır. Sigorta sektörü, eğitim kurumları, kamu otoritesi, STK vb. kurum ve kuruluşlar bu eğitimde paydaş olmalıdır.

Sigorta ve Reasürans Şirketleri, acente, broker gibi aracılar, eksperlik müesseseleri, tamir servisleri, hastahaneler gibi hizmet sunan kuruluşlar, denetim kuruluşları, ar-ge kuruluşları, TAHKİM, TARSİM, DASK, SEGEM, Sigorta Bilgi Merkezi gibi özellikli müesseseler, kamu denetleyici ve düzenleyici kuruluşları, sistemle ilişkileri olan diğer paydaş kurumlar, sigortalıları ve potansiyel

sigortalıları barındıran çevre sistemleri tümüyle eğitim faaliyetlerinin kapsamında olması gereken sektör kesimi kişi, kurum ve kuruluşlardır.

Ana okulu, ilköğretim, ortaöğretim, lisans üstü ve doktora dahil yükseköğretim, ulusal stratejide eğitim kurumları kapsamında paydaş kuruluşlardır.

IX. BİLGİ ÇAĞI EĞİTİM YAKLAŞIMININ NİTELİKLERİ A.EĞİTİM, YETİŞTİRME, GELİŞTİRME ve ÖĞRENME

Eğitim başlığı altında toplansa da, eğitsel faaliyetler, amaçlarına yönelik farklılıklar arzemektedir. Çağdaş eğitim yaklaşımına geçmeden önce, bu kavramlara kısaca değinmekte yarar vardır. Tamer Koçel (Koçel, 2005: 37 - 40) bu kavramları şöyle tanımlamıştır. *Kişinin bilgi, yetenek ve becerilerinde değişiklik yapan faaliyetler Eğitim (Education) olarak nitelenebilir.* Sürekli olan bu kapsamdaki eğitim bir değişim süreci demektir. **Yetiştirme (Training)** ise, işyerindeki görevleri yerine getirebilmek için gerekli bilgi ve becerileri kazandırma sürecidir denebilir. **Geliştirme (Development)** yetiştirmeden geniş kapsamda, kişinin belirli stratejiler çerçevesinde belirlenmiş hedeflere ulaşabilmesine, gelecekteki görevini yerine getirebilmesine yarayacak bilgilerle donatılmasını sağlamaktır. **Öğrenme (Learning)**, *kişinin, sezgisel ve bilişsel süreçlerle çevresi ile ilgili olarak birikmiş ve yeni bilgi ve uyarıları algılaması, olaylar arasındaki benzerlik ve farklılıkları algılaması ve bunları özümseyerek davranışlarına yansıtmasıdır*. İşletmenin ya da çevrenin olanaklarından yararlanarak kişinin kendini amaçlanan yönde bilerek ve isteyerek değiştirmesidir. Kişi istemediği takdirde öğrenme gerçekleşemez (Koçel, 2005: 40 dn.5)

Çağdaş eğitim yaklaşımına önem veren şirketler, şirketin büyümesinin çalışanların gelişimine bağlı olduğunu kabul eden şirketlerdir (Tevrüz,1998; Sinangil: 14). Bunlar, yetiştirme, eğitim ve geliştirme programlarını üç farklı esasta uygularlar. İlkinde amaç, çalışanların kendi düzeylerini, ilgi, değer ve tutumlarını ve hangi yöne doğru gittiklerini değerlendirebilmelerine olanak sağlamaktır. İkincisinde amaç, teknik ve işlevsel iş becerilerinin değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve çalışanların karşılaştırmalar (benchmark) yaparak kendilerini geliştirmelerine ve verimliliklerini artırmalarına yardımcı olmaktır. Üçüncüsünde ise, çalışanların stratejik çalışmalarını değerlendirebilmelerine, kendilerini geliştirebilmelerine, problem çözme ve çatışmaları önleme konularında etkinliklerini artırabilmelerine destek olacak bilgiler kazandırmaktır. Bu becerileri kazanan çalışanların kendi kuruluşlarına olan bağlılıkları da artmaktadır (Tevrüz,1998, Sinangil: 15 vd). Bu esaslar, çağdaş eğitim yaklaşımının esaslarıdır.

Sigortacılık alanında halen ülkemizde yapılan eğitsel faaliyetlerin tümü geleneksel eğitim yaklaşımı çerçevesinde kalmaktadır. O nedenle bilgi çağı eğitim yaklaşımıyla ilgili karakteristiklerden bahsederken şirket eğitimleri, ya da akademik eğitimler vb. ayrımlarda bulunmaya gerek yoktur. Bilgi çağı eğitim yaklaşımının ayrıcalıkları, yukarıda anılan eğitsel faaliyetler için, tüm kurum ve kuruluşlarda, eğitim gören, eğitici, fiziksel şartlar, kaynaklar ve materyaller

bağlamında hayata geçirildiği takdirde, sigortacılık alanındaki finansal eğitim ve bilişsel farkındalık stratejileri başarıya ulaşabilecektir.

B. KİŞİSEL, GRUPSAL ve ÖRGÜTSEL ÖĞRENME

Günümüzde, başarı için sadece çabanın yetmediği, çabanın yüksek performansı yaratabilmesi için çalışanların yapmak durumunda oldukları işle ilgili bilgi ve yeteneklere sahip olması gerektiği; (Tevruz, 1998, Artan: 79) çalışanların sadece kendi işleriyle ilgili bilgi ve yeteneklere değil, kendi işinin içinde yer aldığı bütünün tümüyle ilgili bilgi ve yeteneklere sahip olmak zorunda olduğu; bu bütünün küresel bir alanı ifade ettiği düşünceleri kabul görmektedir.

Rekabet ortamları, fiyatların ve kârlılığın düşmesi, pazara girme zorluklarının artması gibi kısır döngüler içinde çabalarken, rekabet üstü ortamlarda olma avantajını sağlayabilen şirketler sürekli yeni rekabet avantajları yaratmakta, bu avantajlar yıkılıp etkisiz hale getirildiğinde yeni rekabet avantajları yaratabilecek elastikiyette olabilmektedirler (Tevruz,1998, Sungurlu: 57). Bu tür işletmelerin başarısı, büyük ölçüde, rekabet gücünü artıracak tarzda bilgi üretme ve bu bilgiyi kullanabilme niteliği olan çalışanlara sahip olmaya bağlıdır (Koçel, 2005: 437). Başka bir deyişle şirketlerin büyümesi çalışanların gelişimi ile doğru orantılıdır. Bu gelişim, yetenek ve yaratıcılığı gerektirdiğinden, eğitim, yetiştirme, geliştirme ve öğrenme süreçlerinin de yaratıcılığın ortaya çıkmasını mümkün kılan ve süreklilik arzeden bir yapıda olması gerekir.

Öğrenme, bireysel, grupsal ve örgütsel olabilir. Öğrenen bireylerin öğrendiklerini kendi grubundakilerle paylaşması, onların gelişmelerine destek olması, olayları birlikte yorumlamaları grupsal öğrenmedir (Koçel, 2005: 435). Grup düzeyinde ulaşılan ortak anlayış ve değerlerin örgütün tümüne göçerilmesi, kazanılan bilgilerin, çalışanların ulaşabileceği ortak veri tabanlarına dönüştürülmesi örgütsel öğrenmedir. Bir örgütte çalışan bireyler değişir, ama örgüt varlığını sürdürür. Burada önemli olan örgütün giden kişiyle birlikte bilgileri de kaybetmemesi, bilginin örgüte mal olması bağlamında örgütsel öğrenmenin gerçekleşmesidir. Öğrenme, sadece formal eğitim programlarıyla gerçekleşmez. Öğrenme kişiyi, sürekli bir arayış içine sevkemelidir. Bulguları grupla paylaşmasını, sonuçların, sorunların çözümünde kullanılabileceği yöntem ve prosedürleri geliştirebilmesini sağlamalıdır. Günümüzde öğrenme adeta bu tür bir yaşam tarzı haline gelmiştir. (Koçel, 2005: 436 vd)

Sonuç olarak, bilgi çağı öncesinde bugünkü ya da gelecekteki fiziksel iş odaklı olan bireysel eğitim ve geliştirme faaliyetleri, günümüzde, kişiyi takım ruhu içinde özellikle çapraz fonksiyonlu işler içinde tanıma yapılmamış işleri rahatlıkla yapabilecek düzeye getiren entelektüel gelişimi sağlama faaliyetlerine dönüşmüştür. Başka bir deyişle, kişiler, değişimle başedebilir bilgi ve becerilerle donatılarak, gerektiğinde, çözümleri bulma, yaratma, kullanma motivasyonu ve özgüveniyle zihinsel özelliklerdeki işleri takım ruhu içinde başarmaya güdümlenmişlerdir (Koçel, 2005: 47).

C. ÖĞRENEN ÖRGÜTLER ve BÜTÜNÜ KAPSAYAN STRATEJİLER

Öğrenen örgütler kavramı Peter Senge tarafından 1990, *The Fifth Discipline* adlı eserinde kullanılmış; Sistem düşünce ve yaklaşımı, ekip öğrenimi, zihinsel modeller, paylaşılan vizyon, kişisel uzmanlık (Koçel, 2005: 437) başlıkları altında konu işlenmiştir.

Bilgi çağı beklentileriyle örtüşen öğrenen örgütler/yaşayan şirketler (living company) yaklaşımında, örgütler adeta canlı organizasyonlar gibi düşünülmüş ve yaşayan örgütlerin henüz kendilerini canlı olarak görememesinin sorunlar yarattığı ileri sürülmüştür (Senge vd, 2004: 17). Bütünün parçalarda ifade bulunduğunu, parçaların ise bütünün ifadeleri olarak var olduğunu, ancak, parçaların sadece bütünün bir bileşeni olmadığını aynı zamanda bütünün var olmasını sağladığını belirten düşünceler (Senge vd, 2004: 56 vd) nedeniyle günümüzde stratejiler oluşturulurken her öğenin bir bütünün var olmasını ya da ölmesini etkilediği önemle dikkate alınmaktadır.

Peter Senge vd, eğitimin sürekli ve her alanda olması ile ilgili olarak, her okulun hem kendi içinde bir bütün, hem de daha büyük eğitim sisteminin içinde bir mekan teşkil ettiği; okulun her bir öğesinin de – öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler, aileler – bir bütünün içinde başka bütünler olduğundan bahisle adeta yaşayan organizmalar gibi bunlardan birisindeki aksaklıkların bütünleri etkilediğini örneklerle açıklamaktadır. Öğrenen organizasyonlar olarak adlandırılan bilgi yaratan (knowledge-creating) organizasyonlar entelektüel sermayenin değerini artırmış, tüm değerleri kökten değiştirmiştir (Koçel, 2005: 437, dn 110, 111).

Günümüzde, maliyetleri düşürürken verimliliği ve kaliteyi artırmak, daha hızlı hareket etmek, rekabet edebilmek için gerekmektedir. Eğitim harcamalarından maliyet nedeniyle kaçınan şirketlerin sayısı az değildir. Özellikle öğrenen örgüt olmanın gerekliliği konusunda, üst yönetimin ve bütçe konusunda karar verecek olanların bilinçlendirilmesi pek kolay değildir. Ayrıca, eğitim alanının yeni niteliklerinden dolayı, daha avantajlı iş önerileri alarak iş yerini terketmesi de söz konusu olabilmektedir. Ancak, her şeye rağmen, eğitim sorumlusu ya da ilgili tarafından eğitimin maliyet/fayda analizleri yapıldığında eğitime ayrılan zaman ve bütçenin çok üstünde getirilerin olabileceği birçok uygulamada ortaya çıkmıştır. (Tevruz,1998, Sinangil: 14) Bu tür eğitimler şirket kültürünü geliştirdiği gibi, uzun vadede çevrenin kültürünü de geliştirir. Özellikle kriz sırasında kültürün önemi büyüktür. (HBR1, 2003, Greenberg: 158) Kültür ile performans birbirini besler (HBR2, 2003, Bernick: 147).

D. TERS DÖNMÜŞ ÜÇGEN (INVERTED TRIANGLE)

Küreselleşmeden önce, yönetim anlayışı, daha çok ‘formal yetki’, ‘yöneticinin yönetmesi’ esasına dayanıyordu. Günümüzde ise, ‘kazanılmış otorite’, ‘ekip organizasyonu ve karar vericilerin işi fiilen yapanlara yakın olması (delaying) yaklaşımı ağırlık kazanmıştır. Bu anlayışta, eğer işi bizzat yapanların, müşteriyle direkt temas halinde olanların, nitelikleri uygunsa, işi kendi işiymiş gibi yürütmeleri, sorunları anında çözmeleri (güçlendirme – empowering) için,

güçlendirilmeleri gerekmektedir. Bunlar, İş stratejilerini kendileri belirleyebilmeli, sorunları çözmeye yönelik kararları verebilmeli, bu amaçla gereken yetkilere sahip olmalıdırlar. Güçlendirilmelerinde eğitimin yanı sıra bilgi, beceri ve yetenekleri geliştirme, istek ve motivasyonu artırma, hatalardan ders çıkarma gibi kişisel gelişimi sağlama programlarıyla da donatılmalıdırlar (Koçel, 2005: 382). Bazı örgütlerde rahatlıkla kullanılacak sıfır hiyerarşi anlayışı da organizasyonlarda mevkisel hiyerarşi farklılıkları yerine, örneğin, bilgi ve/veya yetenek temeline dayanan farklılıklar olması esasına dayanmalıdır (Koçel, 2005: 432). Astın istenen davranışlarda bulunmasını sağlayan şey, yönetime duyulan saygı, hayranlık ve özellikle üstle özdeşleşmenin yarattığı motivasyon (Tevrüz, 2006, Sungurlu: 57) olduğu için yatay hiyerarşinin otoriteyi sarsacağından korkulmamalı.

İş stratejilerinde üst yönetimin aşağıda, işi yapanların yukarıda olması şeklindeki hiyerarşiyi yadırgamamak gerekir. Günümüzde değişimin süreklilik kazandığı, iş hayatında mesai saati kavramının ortadan kalktığı, sakatların iş hayatındaki sayısının ve başarısının arttığı, çalışan ve özellikle üst yönetici konumuna gelen kadın sayısının arttığı ve benzeri değişimler her alanda görülmektedir. İş tanımları da eskiden olduğu gibi bir sabit operasyonlar dizisi olmayıp, müşterilerin değişen talepleri çerçevesinde devamlı değişen ve yaratıcılığı gerektiren esnek iş tanımları olduğuna göre (Tevrüz, 1998, Sinangil: 2) eğitimlerin de bu elastikiyet içinde sürekli, değişen taleplere yönelik yaratıcılıkların ortaya çıkmasını destekleyecek eğitimler olması gerekir. Bu nitelikteki eğitimleri alan örgütler öğrenen örgüt olabilir ve o takdirde dikey hiyerarşi yerine yataylaşan örgütlerde çalışanla yönetim arasında bilginin paylaşılması, sorunların çözümüne ortak yaklaşımların aranması mümkün olabilir. Stratejileri hazırlayanların da, uygulayanların da insanlar olduğunu unutmamak gerekir. O nedenle çalışanların değişen koşullara uyumu sağlayabilmesi için çok konuda bilgi sahibi olması (multiple careers) gerekmektedir. Bunu da sürekli eğitim, çalışana kazandıracaktır. Bu nedenle üniversite ile iş dünyasının teori – uygulama alanlarında birbirini tamamlaması, çapraz sinerji ile evrimleşmesi de zorunlu hale gelmiştir (Tevrüz, 1997: 2).

E. BİRLİKTE EVRİM, ÇAPRAZ SİNERJİ

Sinerjiye önem veren kuruluşlar birlikte evrimle gelişmelerine hız kazandırmış olurlar (HBR3, 2001 Einsenhardt ve Galunic: 117)

Kurumsal stratejinin temelinde çapraz iş sinerjisi vardır. Sinerjiye yönelik yeni fırsatlardan yararlanma ve gereği kalmayanları eleme fırsatı yaratan ilişkiler sayesinde başta entelektüel sermaye olmak üzere birçok değer merkezleşmesi, karmaşık sistemlerin bile en etkin düzeyde uygulanırlık kazanmasıyla birlikte evrim sağlanır (HBR3; 2001, Einsenhardt ve Galunic: 119-120). Böylece şirketlerde işletmeler arasındaki işbirliği ağı sabit kalıplar halinden kurtularak, sıklıkla gözden geçirilen yeniden örülen ilişkiler olarak stratejilere uyum gösterir. Artan maliyet baskıları, ezici rekabet ortamı sinerjiyle birlikte evrimi tercih edilir kılmaktadır (HBR3; 2001, Einsenhardt ve Galunic: 122).

Finansal eğitim ulusal stratejisinin, ülke çapındaki kurum ve kuruluşlarda, bireylerde çapraz sinerjilerle sigorta işlevlerinin hayati önemine inancı, güvenci ve motivasyonu yaratabilecek yapıda olması gerekir. Aynı zamanda bu stratejilerin, sigorta sektörünün tüm bileşenlerinde çalışanlara bilgi üretmeyi, yaratıcılığı özendirilmeyi, sorunları çözebilme, kendini tanımayı, kendini tanıdıktan sonra kendini geliştirebilmenin yollarını bulabilmeyi, içindeki yetenekleri ortaya çıkarmayı bilebilecek bilişsel farkındalığı kazandırması gerekir. Başka bir deyişle, sektörün tüm öğelerinde öğrenmeyi bilen bireyleri ve öğrenen örgütleri yaratabilecek eğitime gerek vardır.

Bu eğitimlerde, uygulamanın bilimsel çalışma ve teorik bilgilerle desteklenmesi gerektiği için uğraş toplulukları çalışmaları (HBR3, 2001, Wenger ve Snyder: 11) gibi yöntemlerin sektör – eğitim kurumları, STK çapraz ilişkilerinde kullanılması evrimi hızlandıracaktır.

Eğitimci yetiştirme, yazılı kaynak geliştirme, derleme, çeviri yapma, materyaller hazırlamayla ilgili alt yapısı tesis edilmiş sistematik ve bilimsel bir sürecin olması da gereklidir. Aynı zamanda sektörde kullanılan bilgi teknolojilerinin eğitime yönelik stratejilerin de geliştirilmesi gerekmektedir. Bu denli yatay ve dikey entegrasyonda eğitim faaliyetleri stratejilerinin düzenlenmesi, hayata geçirilmesi önemli ve uzun bir süreçtir. Bu nedenle, finans kurumları, eğitim kurumları, kamu otoriteleri, sivil toplum kuruluşları arasında çapraz sinerjiyle birlikte evrim önem taşımaktadır.

SONUÇ

Ülkemizde "finansal eğitim ulusal stratejisi"nin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin ağırlık kazandığı günümüzde, finansal eğitim kavramı, sadece menkul kıymetlerin değerlendirilmesi, denetlenmesi ya da birtakım faiz hesaplarının yapılması, fon yönetiminin takibi ve değerlendirilmesi gibi mikro yaklaşımla basite indirgenmemelidir. Eğitimin, gereksinim duyulan konularla ilgili olması, etkinliğini ve verimliliğini artırır. Finans kurumlarının içinde yapısal, kültürel vb. sorunların çözümüne yönelik ihtiyaç duyulan tüm konularda makro çapta eğitime ihtiyaç vardır. Aynı zamanda bu eğitim stratejisinin geleneksel eğitim stratejisi olmaması, bilgi çağı eğitim yaklaşımının niteliklerini taşıyan bir eğitim olması gerekmektedir.

Finansal eğitim ulusal stratejisi bir bütün olarak küresel bağlamda finansal eğitimle bütünleşmeyi sağlayabilecek bir strateji olmak zorundadır. Böyle bir amaçla yola çıkarken, fonların kaynağını sorunlarıyla başbaşa bırakıp, yaratılamayan fonları ve bunlara katkı sağlamayan bir toplumu korumaya kalkışmak ne dereceye kadar doğru bir yaklaşım olur? Bu bağlamda, finansal eğitim ulusal stratejisinin geliştirilmesi sırasında finans kurumlarının yapısal, kültürel vb. sorunlarını da çözüme ulaştıracak, gelecekte olası tehditlerin bugünden önünü alacak eğitim ve bilişsel farkındalık konularının da ele alınması akılcı bir davranış olacaktır.

Ülkemizde, sigortacılıkla ilgili konular finans adı altında kaybolmakta ise de dünyanın birçok ülkesinde yatırıma yönlendirilen fonların büyük bir kısmı sigortacılık alanından kaynaklandığı ve hane halkı tasarruflarının büyük bir kısmı sigorta sektörüne aktığı için bu ülkelerde sigorta kelimesinin geçmiş yüzyıllarda bolca kullanılmış olması bugüne yetebilmekte, özellikle sigorta üretimini artırmak amacıyla şimdilerde bu kelimeyi fazla kullanmalarına gerek kalmamaktadır. Ancak, sigorta üretiminin dünyanın birçok ülkesinin çok gerisinde olduğu, sigortalı yaşama bilinci ve kültürünün olmadığı ülkemizde, sigorta kavramını, sistemin güvenilirliğini, gerekliliğini, finans ve ekonomi dünyası içindeki hayatiyetini finansal eğitim ve bilişsel farkındalık faaliyetleri çerçevesinde ele almak, böylece bugün yaşanan sorunların çözümünü sağlarken, gelecekte oluşabilecek sorunların önünü almak zorunluluğu vardır.

Sigortacılığın özelliklerinin, prensiplerinin ve işlevlerinin bilinmediği ülkelerde, sigortacılığın gelişmesi mümkün değildir. Sigorta pazarlama ve satışlarında gelecekte önem ifade edebilecek soyut kavramları tanıtmak, bugününü zor geçiren insanları, yarınlarını güvence altına almaya yönlendirmek oldukça zordur. Özel çalışmalarla tanıtım, eğitim ve öğretim faaliyetleriyle, toplumda risklerden korunma, sahip olunan varlıkları koruma kültürünün geliştirilmesi, bu bilince ulaşılmasının sağlanması gerekmektedir ki, kültür ve bilinç uzun bir vadede kazanılır.

Prim üretim düzeyinin ülke ekonomisi içindeki payı çok düşük olan sigortacılık sektörünün finansal yatırımları da bu payla orantılı bir öneme sahip olduğu için finans kurumlarıyla ilgili faaliyetlerde zor hatırlanmakta, verilen önem az olmaktadır. Ancak, üretim dışı kalmış potansiyel üretim kapasiteleri göz önünde bulundurulduğunda sigortacılık sektörüyle ilgili finansal eğitim ve farkındalığın hayati önemi anlaşılacaktır. Ne varki, bu kaostan çıkış yani potansiyel kapasitenin üretim içine alınabilmesi için çağdaş eğitim yöntemleriyle, sektör, eğitim kurumları, kamu otoritesi ve sivil toplum örgütleri dahil tüm toplumda itici güç, motivasyon yaratmak amacıyla, sigortacılık işlevlerinin farkındalığının artırılması gerekmektedir,

Özellikle sektörde çalışanların gelişimi çağdaş eğitim yaklaşımını zorunlu kılmaktadır. Çünkü, günümüzde iletişimin ve bilgi teknolojilerinin akıl almaz değişim hızı, gerekli bilgiye ulaşarak faaliyetlerini sürdürmek isteyen kişileri ve kuruluşları bilişsel farkındalığın, yaratıcılığın hakim olduğu sürekli eğitim içinde, olmak zorunda bırakmaktadır. Eğitim, günümüzde ezberlenmesi gereken soyut kavramlar yığını olmaktan çok farklı bir anlam taşımaktadır. Ulaşıldıkça genişleyen üretilme yapısıyla bilgi hayati önemini artırırken, her alanda eğitimlerin verimliliğini ve etkinliğini artırmaya yönelik arayışlar ve çalışmalar artmakta, çalışanların çeşitli alanlarda bilgiyle donanmaları için öğrenme yeteneğine ve motivasyonuna sahip olmaları istenmekte, bu amaca yönelik çok kesimi kapsayan stratejiler ve yöntemler geliştirilmektedir.

Eğitim eskiden olduğu gibi mikro açıdan ele alınmamalı, kişinin ve işletmelerin tüm faaliyetlerini etkileyecek boyutta makro açıdan ele alınarak tüm

stratejilerin esasını teşkil etmelidir. Pasif olmaktan çıkarılarak, aktifleştirilen bu eğitimlerle beslenen stratejiler rekabet gücünü artıracak bilgiye ulaşımı kişi ve kuruluşlara kazandırmalıdır.

Bir alandaki değişim diğer alanlardaki değişimleri tetiklediği için, bu stratejiler, sadece eğitim, öğretim iyileştirme ve geliştirme stratejileri olmayıp, eğitim kurumları ve endüstri işbirliği, alt yapı geliştirme, bilimsel araştırma, finansman, istihdamı artırma, sosyal sorumluluk, çevreyle ve halkla bütünleşme ve kurum ve kuruluşlar arası çapraz ilişkileri ve dayanışmaları güçlendirme gibi çok yönlü stratejiler olmalıdır.

Sigorta sistemini, alt ve ara sistemleri ve iç ve dış çevre sistemleriyle kendi içinde ve dışındaki eğitim bölüm, kurum ve kuruluşlarıyla birlikte bir bütün olarak ele almak, ülkenin diğer finans kurumlarını ve uluslar arası örgütlerini de aynı yaklaşımla daha büyük bir bütünü teşkil eden sistemler olarak değerlendirmek ve çapraz sinerjilerle birlikte evrime gitmek köklü bir çözümü sağlayabilecektir. Örneğin, eğiticinin yetiştirilmesi için MEB, YÖK, sigorta sektörü ve kamu otoritesi, eğitim kurumları birlikte çalışmalıdır. Kaynak ve materyal geliştirilmesi ve eğitim konularının saptanmasında ulusal ve küresel bağlamda, tüm alt ve ara sistemleriyle sektör, eğitim kurumları, kamu otoritesi, sivil toplum kuruluşları çapraz sinerjilerle çözüme ulaşacak stratejileri saptamalı, bilgi çağı eğitim yaklaşımıyla hayata geçirmelidir.

Bu çalışmada verilen bilgilerden de anlaşıldığı gibi, finansal eğitim ulusal stratejisi çalışmalarında sigorta kurumu başta olmak üzere tüm kurumların ve bu kurumlardaki teknik, sosyal, yasal vb alt yapıların, eğitim veren bölüm, kurum ve kuruluşların ve işlevsel etkinliklerin tümüyle ele alınması, irdelenmesi, incelenmesi ve uygulanacak eğitim ve bilişsel farkındalık stratejilerinin bilgi çağı eğitim yaklaşımı içinde verilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- BARUTÇUGİL, İsmet (2002), Eğitim Becerilerinin Geliştirilmesi, Eğiticinin Eğitimi, Kariyer Yayıncılık, İstanbul.
- DUMAN, G. Şebnem (1990), Türk Sigorta Sektöründe Boş Kapasiteler ve Ekonomik Kayıplar, Bilaraş, İstanbul.
- ERERDİ, Cemal (2001), Avrupa'da Sigorta Sektörünün Finansal Sektör İçindeki Yeni Konumu ve Ekonomik Rolü, Commercial Union Yayını, İstanbul.
- KOÇEL, Tamer (2005), İşletme Yöneticiliği, Arıkan Yayınevi, İstanbul.
- SENGE, Peter; C. Otto SCHARMER; Joseph JAWORSKI; and Betty Sue FLOWERS (2004), Presence, The Society for Organizational Learning; Çev. Vefa Karatay, Yayıma Hazırlayan Zülfü Dicleli, (2005), Henkel Yayınları, No:21, İstanbul.
- SEGEM, ÇALIŞTAY (2011), Türkiye'de Sigortacılık ve Aktüerya Eğitimi Çalıştayı Rapor Özetleri Kitabı, SEGEM Yayını, 16-17 Nisan, 2011, İstanbul.

- TEVRÜZ, Suna (Ed) (2006), Endüstri ve Örgüt Psikolojisi I, 3.Baskı, Türk Psikologlar Derneği – KalDer Kalite Derneği, İstanbul.
- TEVRÜZ, Suna (Ed) (1998), Endüstri ve Örgüt Psikolojisi II, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No:16, Ankara.
- TEVRÜZ, Suna (1997), Endüstri – Örgüt Psikolojisinin Tarihçesi, Türk Psikologlar Derneği, Ankara.
- URALCAN, G. Şebnem (2009), Sigortacılık Uygulamaları, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1626, Eskişehir.
- URALCAN, G. Şebnem (2011), Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi, 3. Baskı, Hiperlink Yayınevi, İstanbul.
- ÜLGEN, H. ve S.K. MİRZE (2004), İşletmelerde Stratejik Yönetim, Literatür Yayınevi, İstanbul.
- HBR,1; Harward Business Review (2003), Örgütsel ve Kişisel Dayanıklılık, Çev. KARDAM, Ahmet, MESS Yayınları, No:420.
- HBR,2; Harward Business Review (2003) Kültür ve Değişim, Çev. KARDAM, Ahmet, MESS Yayınları, No: 402, İstanbul.
- HBR,3; Harward Business Review (2001) Örgütsel Öğrenme, Çev. ELHÜSEYİNİ, Nurettin, MESS Yayınları, No:366, İstanbul.
- ANKET 1; 2007; HÜ, Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi, Prof.Dr. Sinan Artan'la yaptığımız 'Finans Kurumlarında İK Yönetimi ve Eğitim' başlıklı yayımlanmamış anket çalışması, 2007.
- ANKET 2; <http://www.segem.org.tr/calistay/genelrapor/anket.doc>, Erişim Tarihi: 10.07.2011
- Bologna, 2011; www.bologna.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.02.2011.
- DPT,2011; www.dpt.gov.tr/DocObjects/.../IFM_Insan_Kaynaklari_Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 05.06.2011.
- EMYO, 2011; <http://emyo.gop.edu.tr/index.asp?sheet>, Erişim Tarihi: 05.02.2011.
- EĞİTİM 2011 <http://egitim.uludag.edu.tr/egitimbilimleri/programlar.html>, Erişim Tarihi: 18.02.2011.
- GELEN, İsmail, 6-9 Temmuz 2004, "Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Türkçe Dersine İlişkin Tutum, Okuduğunu Anlama ve Kalıcılığa Etkisi", İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/240.pdf>
- Hazine Sigortacılık ; www.sigortacılık.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.06.2011.
- ICEF, 2011; Conference of Economics and Finance, 20-21 May, 2011, Fatih Üniversitesi, www.icef.fatih.edu.tr Erişim Tarihi: 05.06.2011.
- IFM,2011; (www.istanbulfinansmerkezi.com ve www.dpt.gov.tr/DocObjects/.../IFM_Insan_Kaynaklari_Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 05.06.2011.
- İFM, 2011; www.istanbulfinansmerkezi.com, Erişim Tarihi: 05.06.2011.
- İKMEP, 2011; www.ikmep.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.02.2011.
- KUHN, Deanna; (2000), "Metacognitive development" Current Directions in Psychological Sciency, Vol:9, Nu:5; 180.

- http://www.psychologicalscience.org/newsresearch/publications/journals/currdir/cd_9_5_9.pdf
MEB, 2011; http://mesbil.meb.gov.tr/meslek_liseler/alandal, Erişim Tarihi: 07.02.2011.
SEGEM 2001c; <http://www.segem.org.tr/calistay/genelrapor/onlisanse2.doc>, Erişim Tarihi: 10.07.2011.
SIGMA, 1; Swiss Re, August/1980; 4.
SIGMA, 2; Swiss Re, 02/2009; 37.
TCMB, 2011; Finansal Eğitim ve Finansal Farkındalık; Zorluklar, Fırsatlar ve Stratejiler Konferansı, Durmuş Yılmaz, Mart 2011, İstanbul, http://www.tcmb.gov.tr/yeni/duyuru/2011/Baskan_Finansal_Egitim.pdf
TSRŞB, 2011a; www.tsrşb.org.tr/sayfa/genel-sartlar, Erişim Tarihi: 05.06.2011.
TSRŞB, 2011b; www.tsrşb.org.tr/sayfa/birlik-yapilanmasi, Erişim Tarihi: 18.02.2011.
ÜAK 2011a; <http://www.uak.gov.tr/sinav/asvk.pdf>, Erişim Tarihi: 15.03.2011.
ÜAK 2011b; <http://www.uak.gov.tr/temelalanlar/tablo11.pdf>, Erişim Tarihi: 12.04.2011.